

POSTANOWIENIE

Dnia 5 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Pastuszko (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Janusz Niczyporuk

SSN Maria Szczepaniec

w sprawie ze skargi S. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie o sygn. I AGa 8/23,

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 5 marca 2025 r.:

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie o sygn. I AGa 8/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje S. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu sumę pieniężną w wysokości 2000 (dwa tysiące) złotych za okres od 15 stycznia 2021 r. do 20 lutego 2025 r.;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu na rzecz S. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T. kwotę 200 (dwieście) złotych tytułem opłaty od skargi;**
- 5. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu na rzecz S. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością**

z siedzibą w T. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Janusz Niczyporuk Grzegorz Pastuszko Maria Szczepaniec
[SOP]

UZASADNIENIE

Dnia 9 grudnia 2024 r. (data nadania przesyłki poleconej) S. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T. (dalej: „skarżąca”) reprezentowana przez pełnomocnika, za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, wniosła do Sądu Najwyższego skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie I AGa 8/23 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu. Pismem z 8 stycznia 2025 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego) Sąd Apelacyjny w Poznaniu przedstawił ww. skargę Sądowi Najwyższemu. W przedmiotowej skardze skarżąca wniosła o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu odwoławczym przed Sądem Apelacyjnym w Poznaniu w sprawie o sygn. I AGa 8/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu do podjęcia niezbędnych czynności celem rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki, w szczególności w postaci wyznaczenia i przeprowadzenia rozprawy apelacyjnej, względnie rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym;
3. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu na rzecz skarżącej kwoty 3000 zł;
4. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu na rzecz skarżącej zwrotu kosztów postępowania, w tym opłaty od skargi oraz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wywołanych wniesieniem skargi na przewlekłość postępowania.

W uzasadnieniu skargi skarżąca przedstawiła przebieg czynności wskazując, że 9 stycznia 2023 r. do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu wpłynęła apelacja powoda. Sprawa została zarejestrowana 12 stycznia 2023 r., a 13 stycznia 2023 r. wylosowano sędziego referenta. Następnie 19 czerwca 2023 r. pełnomocnik skarżącej złożył wniosek o przyspieszenie rozpoznania sprawy oraz o doręczenie odpisu apelacji powoda. Jak podała skarżąca, po kolejnych dwóch miesiącach, 18 sierpnia 2023 r. Sąd wezwał powoda do uzupełnienia braków formalnych apelacji, które zostały uzupełnione 6 września 2023 r. W dniu 27 września 2023 r. wydano zarządzenie o doręczeniu odpisu apelacji stronie pozwanej, którą doręczono 3 października 2023 r. W dniu 20 października 2023 r. skarżąca wniosła odpowiedź na apelację.

Przedstawiając powyższy tok działań, skarżąca zauważyła, że od tego ostatniego momentu, tj. od 20 października 2023 r., nie zostały podjęte żadne inne czynności oraz nie został wyznaczony termin rozprawy apelacyjnej czy też termin posiedzenia niejawnego w celu rozpoznania apelacji. Nadmieniała ona przy tym, iż jej pełnomocnik wielokrotnie kontaktował się z Sądem telefonicznie za pośrednictwem Biura Obsługi Interesantów, jednakże jedyną uzyskiwaną informacją w niniejszej sprawie było, że „należy czekać na wyznaczenie terminu rozprawy”. Dodała też, że od dnia wpływu apelacji powoda do Sądu minęły już ponad 22 miesiące.

Skarżąca wniosła o zasądzenie 3000 zł, wskazując przy tym, że w żaden sposób nie przyczyniła się do powstania niniejszej przewlekłości.

W piśmie z 8 stycznia 2025 r. (data prezentaty Sądu Najwyższego), Skarb Państwa – Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu stwierdził, że w skardze na przewlekłość postępowania nie zostały podniesione żadne szczególne okoliczności, które uzasadniałyby wyznaczenie terminu rozprawy z wyprzedzeniem tych spraw, które wcześniej wpłynęły do sądu.

Uzasadniając stanowisko, nakreślił on sekwencję zdarzeń w sprawie. Podniósł mianowicie, że 12 grudnia 2024 r. wyznaczony został nowy sędzia sprawozdawca. Natomiast zarządzeniem z 20 grudnia 2024 r. wyznaczony został termin rozprawy na 20 lutego 2025 r.

Prezes Sądu Apelacyjnego wskazał, że zgodnie z § 79 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (dalej: „Regulamin”) sprawy apelacyjne wyznaczane są na rozprawy w kolejności wpływu do danego referatu za wyjątkiem spraw pilnych w rozumieniu § 2 pkt 5 Regulaminu, do których ta sprawa nie należy. Podniósł on także, że w celu racjonalnego wykorzystania czasu sesyjnego oraz jedynej sali rozpraw, zarządzenia o wyznaczeniu terminu rozprawy wyznaczane są z dwumiesięcznym wyprzedzeniem.

Prezes Sądu Apelacyjnego przedstawił sytuację związaną z kształtowaniem się wpływu spraw apelacyjnych, w tym dotyczących kredytów frankowych. Podał, że w 2022 r. wpłynęło 1877 spraw frankowych, w 2023 r. aż 3415 spraw frankowych, w 2024 r. w okresie od 1 stycznia do 30 listopada 2024 r. wpłynęło aż 3588 spraw frankowych. Następnie zauważył, że w wyniku kolejnej nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z dniem 1 lipca 2023 r. wydziały odwoławcze przejęły rozpoznawanie zażaleń na postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia. Podkreślił też, iż w okresie od 1 lipca do 31 grudnia 2023 r. wpłynęło 1886 spraw zażaleniowych, a okresie od 1 stycznia 2024 r. do 30 listopada 2024 r. aż 3248 takich spraw. Prezes Sądu Apelacyjnego zwrócił jeszcze uwagę, że z dniem 1 lipca 2023 r. oraz 28 września 2023 r. wprowadzone zostały dodatkowe kategorie zażaleń „poziomych” w sądach II instancji. Wreszcie podniósł on okoliczność, że od 1 lipca 2020 r. w Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu w miejsce I Wydziału Cywilnego powstał I Wydział Cywilny i Własności Intelektualnej, jako jeden z dwóch odwoławczych wydziałów specjalistycznych w Polsce, co powoduje istotny wzrost bardzo skomplikowanych i wielowątkowych spraw z zakresu własności intelektualnej.

W swojej odpowiedzi Prezes Sądu Apelacyjnego odniósł się do sytuacji kadrowej wydziału. Wskazał, że na 22 stanowiska sędziowskie ogółem nieobsadzonych jest aż 5, przy czym kolejny doświadczony sędzia sądu apelacyjnego przechodzi w przyszłym roku w stan spoczynku, co – jak zaznaczył – obiektywnie nie pozwala na znaczne skrócenie czasu trwania postępowań i to niezależnie od wzorowych starań czynionych przez Sędziów.

Pismem z 6 lutego 2025 r. pełnomocnik skarżącej uzupełnił brak formalny w zakresie pełnomocnictwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”) nie określa wprost granic temporalnych, w ramach których powinno dojść do rozpoznania sprawy, a tym samym nie wskazuje bezpośrednio czasu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych. W świetle art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość ocenie w szczególności podlega terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny należy uwzględnić: łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi; charakter sprawy; stopień faktycznej i prawnej zawichości sprawy; znaczenie rozstrzygnięcia dla skarżącego; zachowanie się stron, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

W ustawie o skardze na przewlekłość postępowania nie sprecyzowano, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W judykaturze przyjmuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 14 lipca 2016 r.,

III SPP 55/16; 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; 19 października 2017 r., III SPP 42/17; 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podkreślić ponadto należy, że prawo do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, stanowiąc element prawa do rzetelnego procesu, jest jednym z podstawowych praw człowieka określonym w Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (dalej: „EKPCz”). Przyjęcie ustawy o skardze na przewlekłość stanowiło zresztą efekt stosowania EKPCz i wielokrotnego stwierdzenia przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: „Trybunał”) naruszenia przez Polskę prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie.

Przekładając powyższe na realia przedmiotowej sprawy, należy podkreślić, że na dzień rozpatrywania skargi przez Sąd Najwyższy, termin 12-miesięczny, licząc od dnia wpływu akt do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, został przekroczony o prawie 14 miesięcy, natomiast do dnia wydania przez Sąd Apelacyjny wyroku 20 lutego 2025 r. – o 13 miesięcy. Jednocześnie wypada zaznaczyć, że w sprawie nie można przyjąć, iż jej charakter, stopień faktycznej i prawnej zawichości, a także zachowanie się stron, w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania, miało wpływ na powyższe (czego także nie wykazał Prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu). Okoliczności te stanowią podstawę do stwierdzenia przez Sąd Najwyższy przewlekłości postępowania objętego skargą.

Dla uznania istnienia przewlekłości postępowania irrelevantne pozostają argumenty Prezesa Sądu Apelacyjnego dotyczące nowych kategorii spraw, które w wyniku zmiany przepisów kodeksu postępowania cywilnego należą do kognicji Sądu Apelacyjnego (niezależne od strony skarżącej), ale także zwiększonego wpływu spraw, niewystarczającej obsady sędziów orzekających oraz rozpoznania spraw według kolejności wpływu. Zgodnie z przywołanym już art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, dokonując oceny, czy naruszone zostało prawo strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, obok upływu czasu, uwzględnia się indywidualne okoliczności sprawy. Zatem nie ma tu miejsca na szerokie uwzględnienie kwestii organizacyjnych, niestanowiących *de iure* składnika konkretnego postępowania (zob. postanowienia

Sądu Najwyższego z: 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18). Kwestia właściwej organizacji sądownictwa, w tym zapewnienie optymalnej obsady kadrowej sądów, jest obowiązkiem państwa, na co wielokrotnie zwracał uwagę Trybunał i Sąd Najwyższy (zob. wyroki Trybunału: w sprawie *Sutter v. Szwajcaria* z 22 lutego 1984 r., skarga nr 8209/78; w sprawie *Wasilewski v. Polska* z 21 grudnia 2000 r., skarga nr 32734/96; postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 marca 2005 r., III SPP 34/04; 26 kwietnia 2019 r., I NSP 18/19).

Fakt, iż Prezes Sądu nie dysponuje instrumentami umożliwiającymi mu zapewnienie odpowiednich warunków dla sprawnego działania wydziałów, naturalnie przekłada się na brak winy po jego stronie z tytułu zaistniałej przewlekłości postępowania. Powyższe nie zwalnia jednak państwa z odpowiedzialności z tego tytułu. Jak bowiem stwierdził Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 30 października 2006 r., S 3/06: „prawo do rozstrzygnięcia sprawy przez sąd bez nieuzasadnionej zwłoki stanowi istotny element konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Adresatem konstytucyjnego nakazu rozpatrzenia sprawy w rozsądnym czasie są przede wszystkim same sądy. Należy jednak uwzględnić całokształt sytuacji faktycznej i wskazać, że konieczną gwarancją materialną prawa do rozstrzygnięcia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki są odpowiednie warunki organizacyjne umożliwiające sądom »terminową« realizację ich zadań. Dotyczy to w szczególności obsady kadrowej, zarówno jeśli chodzi o liczbę sędziów, jak i personel pomocniczy. Powinność zapewnienia odpowiednich warunków spoczywa w pierwszej kolejności na ustawodawcy oraz na organach władzy wykonawczej, szczególnie na Ministrze Sprawiedliwości”.

Skarga na przewlekłość postępowania i związana z nią możliwość przyznania skarżącemu, na jego żądanie, od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 2000-20 000 zł, w znacznej mierze służy wymuszeniu na państwie takiej organizacji wymiaru sprawiedliwości, która umożliwi rozpoznanie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13). Obok swoistej sankcji dla państwa za niewłaściwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości, suma pieniężna, o której jest mowa

w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, pełni funkcję rekompensaty dla strony za doznaną szkodę niematerialną, będącą wynikiem przewlekłości. Nie jest to więc odszkodowanie za poniesione straty i utracone korzyści (art. 361 § 2 k.c.) lub zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę w rozumieniu art. 445 k.c. Ustawodawca wprowadza przy tym zasadę, że strona, której skargę uwzględniono, może w odrębnym postępowaniu dochodzić naprawienia szkody ze stwierdzonej przewlekłości (art. 15 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość). Konsekwentnie sumę, o której jest mowa w ustawie o skardze na przewlekłość, uznać należy za wstępną (tymczasową) rekompensatę z tytułu doznanej szkody niematerialnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18).

W przedmiotowej sprawie skarżąca wniosła o przyznanie od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 3000 zł wskazując, że nie przyczyniła się do powstania przewlekłości. Podniosła przy tym, że od dnia wpływu apelacji minęło już ponad 22 miesiące.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość wysokość sumy pieniężnej, o której mowa we wskazanym przepisie, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, przy jednoczesnym uwzględnieniu jej wartości minimalnej na poziomie 2000 zł.

Należy podkreślić, że od dnia wpływu apelacji powoda do Sądu Apelacyjnego w Poznaniu 9 stycznia 2023 r., a następnie losowania sędziego sprawozdawcy do sprawy o sygn. I AGa 8/23 (12 stycznia 2023 r.) do wydania w sprawie wyroku 20 lutego 2025 r. upłynęło 25 miesięcy. Warto zaznaczyć, że postępowanie sądowe zostało zainicjowane wniesieniem przez przeciwnika procesowego skarżącej do Sądu Rejonowego w Zielonej Górze 15 stycznia 2021 r. powództwa wzajemnego. Oznacza to, iż łączna długość postępowania sądowego wynosi ponad 4 lata.

Biorąc pod uwagę powyższe Sąd Najwyższy uznaje, że adekwatna jest kwota 2000 zł za okres od 15 stycznia 2021 r. do 20 lutego 2025 r. Tym samym w pozostałym zakresie żądanie skargi oddala.

Jednocześnie Sąd Najwyższy stwierdza, że ze względu na rozpoznanie apelacji co do istoty sprawy 20 lutego 2025 r., stosownie do art. 12

ust. 3 zd. pierwsze ustawy o skardze na przewlekłość, oczywiście zbędne jest określenie Sądowi terminu do podjęcia niezbędnych czynności celem rozpoznania sprawy.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, zwrócono skarżącej opłatę od skargi w wysokości 200 zł.

Odnosząc się do wniosku skarżącej o zwrot kosztów zastępstwa procesowego, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2023, poz. 1935) orzekł jak w sentencji.

Janusz Niczyporuk Grzegorz Pastuszko Maria Szczepaniec

[D.Z.]

[a.ł]